

Елісєва С. В.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЧА ТА ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

У статті проаналізовано особливості залучення перекладача в кримінальному судочинстві, а саме в проведенні криміналістичної судової експертизи. Описано види та етапи проведення криміналістичної експертизи. Недостатня визначеність та нормативна неурегульованість участі перекладача в судочинстві, а саме в процесі проведення криміналістичної експертизи, обґрунтовує подальше дослідження процесуального статусу перекладача. Перекладач вступає у кримінальне провадження добровільно, на основі договору, за певну оплату. Він повинен усвідомлювати всю важливість і відповідальність, яку він несе, приймаючи участь у процесі проведення криміналістичної експертизи. В статті визначені головні етапи проведення криміналістичної експертизи та труднощі, пов'язані з перекладом криміналістичної лексики. Крім того, описані тенденції розвитку криміналістичної мови, такі як диференціація визначень та уніфікація термінології, а також розробка знакових систем. Робота в сфері криміналістичної експертизи вимагає від перекладача знань в галузі юриспруденції та криміналістики, а також володіння професійною мовою як вихідною, так і мовою перекладу. Переклад термінів, професіоналізмів та професійних жаргонізмів в судовій криміналістичній експертизі представляє складність із-за варіативності їх перекладу. Професіоналізми та професійні жаргонізми використовуються в основному в усній комунікації експертів і не зафіксовані в словниках, тому іноді виникають труднощі, пов'язані з неоднозначністю їх трактування і, відповідно, мають некоректний переклад. Лексика судової криміналістичної експертизи є дуже різноманітною і потребує різноаспектного вивчення з метою пошуку найбільш правильних способів її перекладу.

Переклад під час проведення судової експертизи є набагато ширшим поняттям, ніж «юридичний переклад». Таким чином, для роботи в сфері криміналістичної експертизи перекладачу необхідно мати певний досвід, знання в галузі юриспруденції (краще вищу юридичну освіту), бути обізнаним в галузі криміналістики, володіти професійною мовою як вихідною, так і мовою перекладу.

Ключові слова: переклад, криміналістика, судочинство, вимоги, криміналістична експертиза, етапи, Кримінальний процесуальний кодекс (КПК), вимоги, мова, терміни, професіоналізми, професійні жаргонізми, дуплети, тенденції.

Постановка проблеми. Останнім часом переклад у сфері криміналістики набуває все більшого значення, а вивчення його особливостей дозволяє поступово вдосконалити цю галузь діяльності професійного перекладача та покращити умови його роботи. Роль перекладача у процесі проведення судової експертизи важко недооцінити. Від правильного перекладу даних експертизи залежить весь судовий процес та безпосередньо доля обвинуваченого. Тому на перекладачеві, що працює в цій галузі діяльності лежить велика відповідальність. Дослідження залученості та участі перекладача в судочинстві, а саме в проведенні судової криміналістичної експертизи є актуальним і має вагоме практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання залучення та участі перекладача в судових справах а також мовні особливості судочинства досліджували такі вчені як Коломоєць Т.О., Щерба С.П., Кияк Т., Аракелян М.М., Михайлов О.М., Головинська О.П., Покрещук О., Rade-gundis Stolze, Camelia, Chirilă, Catherine Way та інші вітчизняні та зарубіжні науковці. Суттєвим внеском у розвиток оптимальної моделі процесуального статусу перекладача стало дослідження Т.М. Кузик «Теоретико-правові та процесуальні аспекти участі перекладача у кримінальному впровадженні». Термінологічний аспект професійної криміналістичної мови досліджувала Панарина Д.В., Ковкіна Є.В. досліджувала особливості використання професіоналізмів в криміналістичній мові.

Постановка завдання. Головним завданням цієї статті є аналіз та висвітлення залученості перекладача під час проведення криміналістичної експертизи, визначення головних етапів проведення криміналістичної експертизи та труднощів, пов'язаних з перекладом криміналістичної лексики. Недостатня визначеність та нормативна неурегульованість участі перекладача в судочинстві, а саме в процесі проведення криміналістичної експертизи, обґрунтовує подальше дослідження процесуального статусу перекладача. Аналіз практики залучення перекладачів до судових експертиз показує недосконалість нормативного регулювання щодо цього питання, наслідками чого може бути порушення прав учасників, які не володіють мовою судочинства. Щодо безпосередньо перекладу мови та документації криміналістичних досліджень, то система перекладу термінів та професіоналізмів є ще недосконалою, що пов'язано з виникненням нових понять, термінів та особливостей професійного мовлення.

Виклад основного матеріалу. Переклад у галузі криміналістики вважається одним з найскладніших видів перекладу. З метою точного та адекватного відтворення інформації мова перекладу повинна бути ясною, особливо точною і достовірною. Кримінальне процесуальне законодавство України не визначає чітких вимог, які пред'являються до перекладача. Однією із вимог, які висуває Кримінальний процесуальний кодекс України до перекладача є його компетентність. Але в Україні не передбачено жодних процедур чи методик для визначення рівня компетентності перекладача, який залучений до роботи в галузі судочинства. Все ж таки, загальні вимоги окреслити можливо, а саме:

1) добре знання мови перекладу та мови оригіналу;

2) обов'язкове володіння юридичними знаннями правової системи України та країни, на мову чи з мови якої відбувається переклад;

3) необхідність розбиратися в юридично-криміналістичній термінології та в нормативно-правових актах.

Вказані вимоги є загальними, але в кожному окремому випадку висуваються певні ситуативні вимоги відповідно виду судової експертизи.

Судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду (ст. 1 Закону України «Про судову експертизу»).

Існує декілька видів (підвидів) судової експертизи: – криміналістична; – інженерно-технічна; – економічна; – товарознавча; – експертиза у сфері інтелектуальної власності; – психологічна; – мистецтвознавча; – екологічна; – військова; – судово-ветеринарна; – гемологічна; – історико-археологічна. Згідно з процесуальним законодавством України експертами виконуються первинні, додаткові, повторні, комісійні та комплексні експертизи [1]. Всі ці види та підвиди судових експертиз вимагають певних знань та вмій від перекладача, задіяного в такий сфері діяльності.

У цій статті мова піде про криміналістичну експертизу та особливості перекладу під час її проведення. Щоб зрозуміти роботу перекладача, спочатку необхідно розуміти сутність вказаної експертизи та порядок її проведення. Криміналістична експертиза включає: почеркознавчу, лінгвістичну експертизу мовлення, технічну експертизу документів, експертизу зброї та слідів і обставин її використання (судова балістика), трасеологічну експертизу (відбитки безрейкового транспорту) (крім досліджень слідів пошкодження одягу, пов'язаних з одночасним спричиненням тілесних ушкоджень, які проводяться в бюро судово-медичної експертизи), хімічний аналіз складу наркотичних препаратів, аналіз остатків після пожеги, аналіз біологічних матеріалів, експертизу слідів взуття, покришок, ідентифікацію особистості за відбитками пальців рук, ніг, зубів, тварин за слідами лап та інші види дослідження речових доказів. У зв'язку з розвитком сфери інформаційних технологій останнім часом все частіше використовується комп'ютерна експертиза (все, що стосується комп'ютерного прогресу і комп'ютерної техніки) та генетична експертиза, яка в теперішній час майже витіснила біологічну експертизу, так як вона проводиться на основі геномної ДНК людини, що є найбільш доказовою ознакою. Строк проведення експертизи починається з робочого дня, наступного за днем надходження матеріалів до експертної установи, і закінчується у день складання висновку експерта або повідомлення про неможливість надання висновку. До матеріалів, які надаються до експертної установи належать: 1) документ про призначення експертизи (залучення експерта); 2) об'єкти; 3) зразки для порівняльного дослідження; 4) за клопотанням експерта – матеріали справи (протоколи оглядів з додатками, протоколи вилучення речових доказів тощо). У документі про призначення експертизи зазначаються: місце й дата винесення постанови чи ухвали; посада, звання

та прізвище особи, що призначила експертизу (залучила експерта); назва суду; назва справи та її номер; обставини справи, які мають значення для проведення експертизи; підстави для призначення експертизи; прізвище експерта або назва експертної установи, експертам якої доручається проведення експертизи; питання, які виносяться на вирішення експертів; перелік об'єктів, що підлягають дослідженню (у тому числі порівняльних зразків та інших матеріалів, направлених експертів, або посилання на такі переліки, що містяться в матеріалах справи); інші дані, які мають значення для проведення експертизи. Якщо об'єкт дослідження не може бути представлений експертів, то експертиза може проводитись за фотознімками та іншими копіями об'єкта (крім об'єктів почеркознавчих досліджень), його описами та іншими матеріалами, доданими до справи в установленому законодавством порядку, якщо це не суперечить методичним підходам до проведення відповідних експертиз [1].

Щодо безпосередньо загальних етапів проведення криміналістичної експертизи, то можна зазначити наступні:

1. Збір матеріалу: криміналіст збирає речові докази з місця злочину або одержує їх від інших слідчих;

2. Збереження: криміналіст зберігає докази належним чином, щоб запобігти їх забрудненню або пошкодженню;

3. Проведення аналізу: криміналіст застосовує різні наукові методи та прийоми для аналізу доказів та визначення їх характеристик та походження;

4. Порівняння: криміналіст порівнює докази з відомими стандартами чи зразками, щоб встановити схожість чи відмінність;

5. Ідентифікація: криміналіст ідентифікує докази як такі, що належать до певного джерела або категорії на основі їх унікальних особливостей або властивостей;

6. Інтерпретація: криміналіст інтерпретує результати аналізу та порівняння та робить висновки про їх значущість та застосовність до справи;

7. Звітність: криміналіст повідомляє про результати та висновки у ясній та короткій формі, усно чи письмово, для використання іншими слідчими чи в суді.

Виходячи з вищезазначеного списку матеріалів, які надаються до проведення криміналістичної експертизи та з етапів її проведення, можна зробити висновок, що переклад в цієї сфері не є суто юридичним, який включає лише використання юридичної термінології та судової лексики.

Йому також властиве активне використання соціально-побутового словникового запасу у тій чи іншій сфері діяльності, залежно від конкретного кримінального випадку. Тобто, переклад під час проведення судової експертизи є набагато ширшим поняттям, ніж «юридичний переклад».

Таким чином, у випадку проведення міжнародної судової криміналістичної експертизи із залучанням іноземного експерта/експертів або будь-якого офіційно вповноваженого представника/представників обвинуваченої сторони, на всіх або на будь-якому з перелічених етапів проведення експертизи необхідна присутність перекладача. При цьому важливо розуміти статус перекладача, його права та обов'язки, які надаються процесуальним законодавством.

У кримінальному провадженні перекладач – це особа, яка здійснює переклад з мови, якою проводиться судочинство на мову особи, яка не володіє мовою судочинства та навпаки. У статті 68 Кримінального процесуального кодексу України зазначено, що у разі якщо підозрюваний або обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться судочинство, органом досудового розслідування чи суду обов'язково залучається перекладач та захисник. Докази, які отримані під час проведення слідчих та процесуальних дій з особою, яка не володіє мовою, якою ведеться кримінальне провадження та які не є перекладеними на мову судочинства, можуть визнаватися недопустимими [2].

Перекладач вступає у кримінальне провадження добровільно (за його згодою), на основі договору, за певну оплату. За таким самим принципом у кримінальне провадження залучаються і інші фахівці з відповідних галузей знань за розовим договором для виконання судової експертизи (ч. 1 ст. 7 ЗУ «Про судову експертизу»).

У перекладацькій діяльності існує два основних види перекладу: усний і письмовий. Усний підрозділяється на послідовний, одночасний, шепотіння та переклад по телефону. Крім вказаних загальновідомих видів перекладу, можуть також використовуватися і переклад відео та аудіо матеріалів, наданих перекладачу для перекладу під час проведення аудиторного аналізу. Під час проведення судової кримінальної експертизи можуть використовуватися всі ці види перекладу, який виконує один і той же перекладач або різні, в залежності від вмінь і компетентності перекладача. Перекладач повинен усвідомлювати всю важливість і відповідальність, яку він несе, приймаючи участь у процесі проведення криміналістичної експертизи. Необхідною вимо-

гою до перекладача є конфіденційність, тобто він повинен зберігати у секреті ту інформацію, яка за законом є конфіденційною. Перекладач може бути попереджений слідчим або дізнавачем про нерозголошення інформації яка отримується під час проведення криміналістичної експертизи, про що він бере підписку з попередженням про відповідальність [3].

Не дивлячись на те, що у статті 68 Кримінального процесуального кодексу України зазначено, що у разі якщо підозрюваний або обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться судочинство, органом досудового розслідування чи суду обов'язково залучається перекладач та захисник, кримінальним процесуальним законом не регламентовано самого порядку залучення перекладача і не зрозуміло, на яких саме етапах проведення криміналістичної експертизи присутність перекладача є обов'язковою. Крім того, інколи виникають проблеми, пов'язані з відмовою перекладачів працювати в сфері судочинства, що пов'язано з тиском на нього чи погрозами з боку обвинуваченого. Як приклад можна навести одне з розслідувань, коли сімнадцять потенційних перекладачів зникло з поля зору після першої зустрічі з обвинуваченим. Виявилось, що обвинувачений упізнавав перекладачів та просив їх родичів прибрати їх із процесу. В результаті, погодився працювати перекладач, запрошений органом слідства з віддаленої судово-перекладацької організації. Іноді у подібних випадках доводиться застосовувати до перекладача методи захисту учасників кримінального процесу. Досудовому і судовому слідству інколи буває важко без допомоги спеціалізованої судово-перекладацької організації боротися з необґрунтованими претензіями обвинувачених до судових перекладачів.

Постанова про доручення перекладу документів є подібною до постанови про доручення виконання судової експертизи. В обох випадках в цих документах установлюється обсяг і строки дорученої роботи, яка виконується дистанційно чи в офіційному приміщенні судочинства, а її результат надається слідчому (суду). Важливо відмітити, що закон не допускає суміщення функцій перекладача з функціями інших учасників кримінального провадження. Тому його участь у цьому ж кримінальному провадженні як заявника, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, слідчого судді, захисника, свідка, експерта, спеціаліста є підставою для відводу перекладача (ст. 77 КПК України). Але попередня участь у цьому кримінальному провадженні перекладача

не може бути підставою для відводу (ч. 1 ст. 79 КПК України) [4].

Під час збору та збереження матеріалів, які підлягають криміналістичній експертизі послуги перекладача зазвичай не потрібні. На етапах проведення аналізу, порівняння та ідентифікації інколи виникає потреба в перекладі, якщо офіційно вповноважена особа з боку обвинуваченої сторони виражає бажання взяти участь у проведенні експертизи на цих етапах. В даному випадку окрім письмового, зазвичай необхідним є усний послідовний переклад. На етапах інтерпретації та звітності криміналіст робить висновки та формує звітну документацію яка оформлюється на державній мові судочинства та (за необхідністю) на мові обвинуваченої сторони (у випадку розслідування на міжнародному рівні). На цих етапах необхідним є письмовий переклад документації.

Мова криміналістики – це система загальних та власно професійних понять, що виражаються визначеннями та позначеннями (знаками і термінами). Під поняттям мається на увазі цілісна сукупність суджень про певний об'єкт; під визначенням (тобто під визначенням поняття) – розкриття змісту поняття за допомогою вказівки на суттєві ознаки об'єктів, що об'єднуються цим поняттям. Під знаком мається на увазі «об'єкт, який матеріально-чуттєво сприймається, символічно, умовно відсилає до предмета, явища, дії або події, властивості, зв'язку або відношенню предметів, явищ, дій або подій. Під терміном, що виконує роль своєрідного мовного знака, маються на увазі словосполучення або слово, що однозначно виражають поняття або прийняті для позначення чогось терміни [5].

Мова криміналістичного судочинства включає природну, наукову та формалізовану мови. Природна мова є універсальною, нею говорять і висловлюють думки у повсякденному житті. Зазвичай така мова використовується на всіх етапах проведення криміналістичної експертизи крім останніх – інтерпретації та висновків. Необхідно зазначити, що така мова має декілька недоліків, а саме: полісемія (багатозначність слів), нечиткість синтаксичних та семантичних правил, інколи громіздкість фразеологічних зворотів. Але природна мова є джерелом походження термінологічного апарату науки, тому вилучити з використання цю мову неможливо. Наукову мову ще називають штучною, створенною на основі природної мови. На відміну від природної, наукова мова

має більшу суворість і однозначність, а також насиченість термінами.

Мова криміналістичної експертизи містить терміни різноманітних наук, наприклад, таких як хімія, біологія, економіка, мистецтвознавство, а також технічні, математичні, юридичні та багато інших термінів. Беручи до уваги таку особливість, можна говорити про спеціалізовану мову або про «формалізовану мову» криміналістичної експертизи, яка має недвозначність виразів та кількісну визначеність. Дуже важливо з практичної точки зору щоб у мові криміналістичної експертизи вся судова експертна термінологія мала однозначне значення та тлумачення. У процесі розкриття та розслідування злочинів, в судовій експертній діяльності та в досліджувальній діяльності має використовуватися єдина термінологія [6].

Однією з поширених проблем, пов'язаних з перекладом у сфері криміналістики, є варіативність перекладу деяких юридичних термінів. Також як і в цілому в юридичній мові існують дуплети, вони існують і в мові криміналістичної експертизи. «Термінологічні дуплети – це слова чи словосполучення, які поєднуються особливою термінологічною співвіднесеністю з тим самим науковим поняттям та об'єктом дійсності, наприклад: *shot – jab – ін'єкція*. Характерною рисою термінів-дуплетів є те, що вони співвідносяться з тим самим об'єктом, мають загальний денотат і не мають жодних семантичних відмінностей» [7, с. 53]. Серед існуючих дуплетів можна виділити різномовні (споконвічні та запозичені) або дуплети, які є запозиченими з різних мов, наприклад: *prima facie evidence* – доказ, достатній за відсутності спростування, презумпція доказу; *suicide* – суїцид, самогубство.

Причиною появи дуплетів у мові криміналістики найчастіше є різний підхід перекладачів до перекладу одного й того ж слова. Слід зазначити той факт, що при перекладі дуплетів перекладачі найчастіше використовують транскрипцію або транслітерацію, наприклад: *intoxication* – інтоксикація, *omerta* – омерта.

Варіативність при перекладі криміналістичної термінології виникає у зв'язку з відсутністю чітких меж між значеннями окремих термінів, що створює труднощі щодо їх еквівалентів у процесі перекладу. Крім варіативності перекладу, ускладнює ситуацію і відмінність у правових системах країн. Для того, щоб якнайбільше применшити або виключити варіативність перекладу криміналістичної термінології, А. Д. Досумова пропонує наступну схему перекладу:

- визначити галузь права та обсяг значення за допомогою тлумачних словників чи глосаріїв;
- визначити значення терміна в даному контексті;
- знайти термін рідною мовою зі схожим обсягом значення;
- зіставити обсяги значення англійського терміна та терміна на рідній мові;
- вибрати найближчу варіантну відповідність за відсутності прямого та повного еквівалента;
- звірити переклад із термінологічним словником необхідної галузі права [8].

Необхідною умовою з метою уникнення варіативності в перекладі є пошук відповідного значення для певного терміна як у системі права вихідної мови, так і в системі права мови перекладу. Отже, мова криміналістичної експертизи включає лексику різних сфер діяльності, не обмежуючись судовою термінологією.

Наданому етапі розвитку мови криміналістичної експертизи намітилися певні тенденції її розвитку, а саме: збільшення числа криміналістичних визначень, наприклад: *слідознавство, дактилоскопія, негативні обставини*; заміна визначень, тобто заміна одних визначень іншими та уточнення вживаних визначень, а також термінів і знаків, що їх позначають. Це не означає, що старі визначення стають хибними, але область їх застосування обмежується. Щодо повноти поняття, визначення має бути сформульоване так, щоб воно включало нові елементи, нові моменти, викликані і здійснені змінами. Наступною тенденцією розвитку криміналістичної мови є диференціація визначень за ознакою їхньої підпорядкованості. При цьому виділяється група визначень, що належать до криміналістичних категорій, наприклад, поняття криміналістичної техніки, тактики та методики розслідування, поняття предмета науки, поняття прийому, засоби, рекомендації. Ще одна тенденція розвитку мови – це уніфікація термінології криміналістики, яка проявляється у скороченні числа термінів, що позначають той самий об'єкт, наприклад, ознака папілярного візерунка або ознака почерку, той чи інший тактичний прийом, а також у заміні кількох прийнятих термінів одним новим, який існуватиме не поряд зі старими термінами, а замість них. Але запровадження нових термінів спричиняє нерозуміння, нечітке розуміння чи помилкове трактування при перекладі, особливо якщо перекладач заздалегідь не ознайомлений із нововведеною термінологією у тій чи іншій галузі проведення експертизи. Наступною тенденцією розвитку криміналістичної мови є розробка зна-

кових систем криміналістики, яка полягає у спробах створити уніфіковані системи математичних та інших символів, що позначають чи виражають певні криміналістичні поняття. До них відносяться, наприклад, системи ознак зовнішності, цифрового позначення ознак папілярних візерунків, графічних знаків, що позначають об'єкти, які виявляються при огляді [9].

Таким чином, зважаючи на вищезгадані категорії мови криміналістики та тенденції їх розвитку, стає зрозумілим, з якими труднощами доводиться стикатися перекладачеві у процесі проведення судової криміналістичної експертизи. По-перше, це ознайомленість перекладача з широким колом лексики в багатьох сферах життя, у тому числі з юридичною термінологією. По-друге, перекладач, який працює в сфері судового криміналістичного перекладу повинен постійно бути в курсі змін, пов'язаних з розвитком мови криміналістичної експертизи, особливо з появою нових або заміною термінів. По-третє, перекладач повинен бути ознайомлений з системами судочинства країн, з мовами яких він працює з метою уникнення непопрозуміння при перекладі висновків криміналістичної експертизи.

Крім перекладу термінів, складність також становить і переклад професіоналізмів, що використовуються у сфері криміналістичної експертизи. Професіоналізми використовуються в основному в усній комунікації експертів і не зафіксовані в словниках, тому іноді виникають труднощі, пов'язані з неоднозначністю їх трактування і, відповідно, мають некоректний переклад. Часто для утворення професіоналізмів використовується семантична компресія. Наприклад, якщо потрібно перекласти англійською мовою слово «повторка», яке експерти використовують для позначення поняття «повторна експертиза», перекладач повинен бути знайомий із подібним професіоналізмом, який перекладається як *repeated expert examination* або *re-examination*. Або професіоналізм «аудиторка», який використовується для позначення поняття «аудиторний аналіз» що означає дослідження

аудио- чи відео матеріалу і проводиться на рівні сприйняття експертом, загальне значення зводиться к поняттю «експретиза», «аналіз» (*examination – video– audio examination*) [10].

В робочій мові експертів-криміналістів окрім професіоналізмів часто зустрічаються професіональні жаргонізми. Наприклад слово «ствол» використовується для позначення будь-якої досліджуваної зброї. Але при подальшому проведенні експертизи йде уточнення виду зброї, тому при перекладі важливо звертати увагу саме на це уточнення, наприклад *Makarov gun (pistol)* – пістолет Макарова.

В практичному спілкуванні експертів професіоналізми замінюють певні галузеві терміни, тобто вони виступають вербалізаторами фахових знань. Наприклад, професійно-виробнича лексема «по горячих слідах» (*shortly after*) може використовуватися в контексті трасологічного дослідження, організовуючи розшук злочинця безпосередньо сприймаючи предмети і сліди і вилучаючи з них криміналістичну інформацію.

Висновки і пропозиції. Таким чином, лексика судової криміналістичної експертизи є дуже різноманітною і потребує різноаспектного вивчення з метою пошуку найбільш правильних способів її перекладу. Мову судової криміналістичної експертизи можна розглядати як складне системне комплексне поняттєво-термінологічне утворення, що має структуру, яка постійно розвивається і удосконалюється, і яка виступає способом і засобом здійснення судово-експертного наукового мислення, обумовленого об'єктом і завданнями дослідження у певній області, і поняттєво узгодженого із загальною системою судочинства. Для роботи в сфері криміналістичної експертизи перекладачу необхідно мати певний досвід, знання в галузі юриспруденції (краще вищу юридичну освіту), бути обізнаним в галузі криміналістики, володіти професійною мовою як вихідною, так і мовою перекладу. Необхідним є визначення порядку залучення перекладача в проведенні судової криміналістичної експертизи та чіткої системи оплати його роботи.

Список літератури:

1. Судова експертиза у кримінальному процесі. Поняття та види судової експертизи. Безоплатна правова допомога. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>
2. Участь перекладача у кримінальному провадженні. Безоплатна правова допомога. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>
3. Обидина Л.П. Культура судебного перевода: проблемы практики. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kultura-sudebnogo-perevoda-problemy-praktiki/viewer>
4. Калужна О.М. Залучення, відвід і заміна перекладача у кримінальному провадженні. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/2_2021/29.pdf

5. Белкин Р.С. Курс криминалистики. В 3-х т. Т. 1: Общая теория криминалистики. Язык криминалистики. М.: ЮРИСТЪ, 1997. 408 с. URL: <https://studfile.net/preview/7438463/page:23/>
6. Панарина Д.В. Язык криминалистики и судебной экспертизы в структуре научного знания. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yazyk-kriminalistiki-i-sudebnoy-ekspertizy-v-strukture-nauchnogo-znaniya/viewer>
7. Ворона И.И. К вопросу терминологической синонимии: в 2-х ч. Тамбов: Грамота, 2013. № 3 (21). Ч. II. С. 50–54. ISSN 1997-2911
8. Досумова А.Д. К проблеме вариативности при переводе терминов в области криминалистики. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-probleme-variantnosti-pri-perevode-terminov-v-oblasti-kriminalistiki>
9. Язык криминалистики. URL: <https://studfile.net/preview/7438463/page:23/>
10. Ковкіна Є.В. Професіоналізми як складники лексики криміналістичної експертизи. URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/download/17199/15826/#:~:text>

Yelisieieva S. V. PECULIARITIES OF A TRANSLATOR INVOLVING AND SOME ASPECTS OF TRANSLATION DURING A FORENSIC EXAMINATION

The article has been devoted to the analysis of the features of involving a translator into criminal proceedings, specifically in conducting a forensic examination. There are described the types and stages of forensic examination in the article. The lack of certainty and regulatory uncertainty of the translator's participation in legal proceedings, particularly in the process of conducting a forensic examination, justifies further research on the procedural status of an interpreter. He must be aware of the importance and responsibility that he bears by participating in the process of conducting a forensic examination. The article defines the main stages of forensic examination and the difficulties associated with the translation of forensic vocabulary. In addition, there are described the trends in the development of the forensic language, such as differentiation of definitions and unification of terminology, as well as the development of sign systems. Work in the field of forensic examination requires the translator to have knowledge in the field of jurisprudence and forensic science, as well as knowledge of a professional language, both the source language and the target language. The translation of terms, professionalisms and professional jargon is difficult in forensics due to the variability of their translation. Professionalisms and professional jargon are used mainly in the oral communication of experts and are not in dictionaries, so sometimes there are difficulties associated with the ambiguity of their interpretation and, accordingly, they may be translated incorrectly. The lexicon of forensic examination is very diverse and requires multi-aspect study in order to find the most correct ways to translation. Translation during forensic examination is a much broader concept than «legal translation». Thus, in order to work in the field of forensic examination, a translator needs to have certain experience, knowledge in the field of jurisprudence (higher legal education is better), be knowledgeable in the field of forensic science, and be proficient in a professional language, both in the source language and in the target language.

Key words: translation, forensic science, legal proceedings, requirements, forensic examination, stages, Code of Criminal Procedure (CPC), requirements, language, terms, professionalisms, professional jargon, doublets, trends.